

Nanos Valaoritis (1921 - 2019)

El 12 de setembre del 2019 va morir als 98 anys Nanos Valaoritis, poeta, prosista, assagista i teòric de la literatura.

Ioannis Valaoritis, nascut en 1921 a Lausana, provenia de famílies il·lustres. El seu pare, el diplomàtic Konstandinos Valaoritis, era fill del banquer i polític Ioannis Valaoritis i net d'Aristotelis Valaoritis, poeta èpic de la Revolució del 1821, i també polític. La seua mare, Katerina Leonida, era filla de l'armador Ioannis Leonidas, de l'illa Spetses.

El jove Nanos va fer la seva primera aparició poètica en 1939, amb una publicació a la revista *Νέα Γράμματα* (*Noves Lletres*). Aquells anys, emperò, no foren especialment propicis per a la lírica; Nanos Valaoritis va fugir en 1944 de la Grècia ocupada pels nazis, creuant l'Egeu, a Turquia, i des d'allí, per Orient Mitjà, a Egipte. Al Caire es va trobar amb Iorgos Seferis, aleshores secretari d'ambaixada del govern grec a l'exili; aquesta trobada fou decisiva en l'orientació poètica de Valaoritis. La correspondència entre els dos poetes es mantingué fins a la mort de Seferis; publicada en 2004 amb el títol *Αλληλογραφία Γ. Σεφέρη – Ν. Βαλαωρίτη 1945-1968 και επιστολές στον Γ. Κατσίμπαλη* (*Correspondència I. Seferis – N. Valaoritis 1945-1968 i cartes a I. Katsímbalis*;¹ Atenes: Ύψιλον), va ser un èxit de vendes.

Per consell de Seferis, Valaoritis s'instal·là aquell mateix any a Londres amb el propòsit d'establir lligams literaris entre Grècia i Gran Bretanya; així, hi entrà en contacte amb figures de la talla de T. S. Eliot, W. H. Auden o Dylan Thomas, entre altres, i col·laborà amb la BBC. Començà aleshores a estudiar Literatura Anglesa a la Universitat de Londres, a traduir a l'anglès – sobretot – poetes grecs de la generació dels '30 com ara Odisseas Elitis, Andreas Embirikos i, naturalment, Seferis. Acabada la guerra continuà residint a

---

¹ Iorgos Katsímbalis (1899-1978) fou un dels principals articuladors de la generació poètica dels '30 i principal finançador del seu mitjà d'expressió, l'esmentada revista *Νέα Γράμματα* (*Noves Lletres*), que es publicà entre 1935 i 1945; en fou director Andreas Karandonis (1910-1982).

Londres, on en 1947 va publicar el seu primer recull poètic, *Η τιμωρία των μάγων* (*El càstic dels mags*). Pot dir-se, doncs, que en la línia de Seferis, Valaoritis va obrir la cultura grega al món anglosaxó. Tanmateix, en 1954 es va traslladar a París, on estudià micenologia a la Sorbona i s'integrà al cercle dels surrealistes d'André Breton; hi va conèixer l'artista americana Marie Wilson, amb qui va contraure matrimoni i amb qui visqué fins a la seua mort.

Entre 1960 i 1967 es va establir a Atenes, on edità i dirigí la revista literària *Πάλι* (*De nou*), que circulà entre 1964 i el final de 1966. Amb l'adveniment en 1967 de l'anomenada «dictadura dels coronels», Valaoritis va optar per l'exili voluntari, i en 1968 començà a impartir a la Universitat de San Francisco literatura comparada i escriptura creativa; hi va romandre vint-i-cinc anys, passats els quals retornà a Grècia.

En aquest darrer període va dirigir entre 1989 i 1995, juntament amb Andreas Pagulatos, la revista *Συντέλεια* (*Fi del món*) que tornà a editar-se en 2004 com a *Νέα Συντέλεια* (*Nova fi del món*); van ser anys fructífers en què Valaoritis va publicar assaigs, traduccions, antologies i nous poemaris, narrativa curta i novel·les, en grec, anglès i francès. Val a destacar la seua dedicació a la difusió a l'àmbit anglosaxó no sols de la pròpia obra, sinó de la poesia grega en general; en concret, és remarcable *Anthology of Modern Greek Poetry* (Nova Jersey: Talisman, 2003), en col·laboració amb Thanassis Maskaleris. Va intervindre també activament a la vida política grega, sempre en una línia progressista i antifeixista; en 2007 va encapçalar la llista electoral dels Verds Ecologistes; en 2009 unes declaracions seues es van interpretar com un clar suport a la Coalició de l'Esquerra Radical (ΣΥΡΙΖΑ), tot i que després ho va desmentir oficialment.

Nanos Valaoritis deixa una extensíssima obra, que inclou una trentena de poemaris, tretze novel·les i reculls de narracions i nou assaigs. En 1983 fou guardonat amb el I Premi Nacional de Poesia pel recull *Μερικέες γυναίκες* (*Algunes dones*, 1982); en 2006 va rebre el Premi Uranis de l'Acadèmia d'Atenes a la seua obra poètica, i el mateix any fou condecorat amb la Creu d'Or de l'Ordre de l'Honor. En 2009 fou distingit amb el Gran Premi de Literatura pel conjunt de la seua obra. Val a dir que en 1958 havia rebutjat el I Premi Nacional de Poesia, i en 1976 la condició de membre corresponent de l'Acadèmia d'Atenes.

RUBÉN J. MONTAÑÉS